

Conselleria d'Educació, Cultura i Esport

RESOLUCIÓ de 30 de setembre de 2022, de la Direcció General de Cultura i Patrimoni, per la qual s'incoa un expedient per a declarar bé immaterial de rellevància local la Processó del Foc, de Benifaió. [2022/9104]

L'article 1.3 de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del patrimoni cultural valencià, estableix que formen part del patrimoni cultural valencià, en qualitat de béns immaterials del patrimoni etnològic, les creacions, els coneixements, les tècniques, les pràctiques i els usos més representatius i valuosos de les formes de vida i de la cultura tradicional valenciana.

Els articles 15.5 i 55 de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del patrimoni cultural valencià, estableix que s'inclouran en la secció cinquena de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià, amb la qualificació de béns immaterials de rellevància local, aquelles creacions, coneixements, pràctiques, tècniques, usos i activitats més representatives i valuosos de la cultura i les formes de vida tradicionals valencianes. Igualment s'inclouran els béns immaterials que siguen expressions de les tradicions del poble valencià en les seues manifestacions musicals, artístiques, gastronòmiques o d'oci, i en especial, aquelles que han sigut objecte de transmissió oral i les que mantenen i potencien l'ús del valencià.

És doncs aplicable, atenent la legislació vigent, la protecció patrimonial de la Processó del Foc de Benifaió, en honor a la Divina Aurora, com a expressió ritualitzada, cultural, d'una devoció secular, configurada a través de l'homenatge que la joventut benifaionera celebra a través d'una *fiesta dels fadrins* amb una processó del foc, com a moment culminant de la festa, caracteritzada per l'ús primordial i extensiu d'artificis de pirotècnia, de forma ritualitzada i documentada des de fa més de cent anys.

Vistos els informes tècnics favorables a la incoació de l'expedient de declaració de bé immaterial de rellevància local, emesos pel Servei de Patrimoni Cultural i per la Comissió Tècnica per a l'Estudi i Inventari del Patrimoni Immaterial, i de conformitat amb aquests; fent ús de les facultats que confereixen l'article 56 de la Llei 4/1998, d'11 de juny, del patrimoni cultural valencià; l'article 14 del Decret 173/2020, de 30 d'octubre, pel qual s'aprova el Reglament orgànic i funcional de la Conselleria d'Educació, Cultura i Esport; i l'article 19.1 del Decret 62/2011, de 20 de maig, pel qual es regula el procediment de declaració i el règim de protecció dels béns de rellevància local, resolc:

Primer

Incoar un expedient per a declarar bé immaterial de rellevància local la Processó del Foc de Benifaió i fer-ne la inscripció en la secció cinquena de l'Inventari General del Patrimoni Cultural Valencià.

Segon

En atenció al que disposa l'article 56 de la Llei 4/1998, d'11 de juny, de la Generalitat Valenciana, del patrimoni cultural valencià, en l'annex que s'adjunta a aquesta resolució es determinen els valors del bé que justifiquen aquesta declaració i es descriuen els detalls que permeten identificar-lo amb precisió.

Tercer

La protecció de la Processó del Foc de Benifaió com a patrimoni cultural immaterial es concretarà en les mesures següents:

- a) Realitzar labors d'identificació, descripció, investigació, estudi i documentació amb criteris científics.
- b) Incorporar els testimonis disponibles a suports materials que garantisquen la seua protecció i preservació.
- c) Vetlar pel normal desenvolupament i la pervivència d'aquesta manifestació cultural, així com tutelar la conservació dels seus valors tradicionals i la seua transmissió a les generacions futures.

Qualsevol canvi que sobrepassa el desenvolupament normal dels elements que formen aquesta manifestació cultural haurà de comunicar-se a la direcció general competent en matèria de patrimoni cultural

Conselleria de Educación, Cultura y Deporte

RESOLUCIÓN de 30 de septiembre de 2022, de la Dirección General de Cultura y Patrimonio, por la cual se incoa un expediente para declarar bien inmaterial de relevancia local la Processó del Foc, de Benifaió. [2022/9104]

El artículo 1.3 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del patrimonio cultural valenciano, establece que forman parte del patrimonio cultural valenciano, en calidad de bienes inmateriales del patrimonio etnológico, las creaciones, los conocimientos, las técnicas, las prácticas y los usos más representativos y valiosos de las formas de vida y de la cultura tradicional valenciana.

Los artículos 15.5 y 55 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del patrimonio cultural valenciano, establece que se incluirán en la sección quinta del Inventario General del Patrimonio Cultural Valenciano, con la calificación de bienes inmateriales de relevancia local, aquellas creaciones, conocimientos, prácticas, técnicas, usos y actividades más representativas y valiosos de la cultura y las formas de vida tradicionales valencianas. Igualmente se incluirán los bienes inmateriales que sean expresiones de las tradiciones del pueblo valenciano en sus manifestaciones musicales, artísticas, gastronómicas o de ocio, y en especial, aquellas que han sido objeto de transmisión oral y las que mantienen y potencian el uso del valenciano.

Es pues aplicable, atendiendo a la legislación vigente, la protección patrimonial de la Processó del Foc de Benifaió, en honor a la Divina Aurora, como expresión, ritualizada, cultural, de una devoción secular, configurada a través del homenaje que la juventud benifaionera celebra a través de una *fiesta dels fadrins* con una procesión del fuego, como momento culminante de la fiesta, caracterizada por el uso primordial y extensivo de artificios de pirotecnia de forma ritualizada y documentada desde hace más de cien años.

Vistos los informes técnicos favorables a la incoación del expediente de declaración de bien inmaterial de relevancia local, emitidos por el Servicio de Patrimonio Cultural y por la Comisión Técnica para el Estudio e Inventario del Patrimonio Immaterial, y de conformidad con los mismos; haciendo uso de las facultades que confieren el artículo 56 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, del patrimonio cultural valenciano; el artículo 14 del Decreto 173/2020, de 30 de octubre, por el que se aprueba el Reglamento orgánico y funcional de la Conselleria de Educación, Cultura y Deporte, y el artículo 19.1 del Decreto 62/2011, de 20 de mayo, por el que se regula el procedimiento de declaración y el régimen de protección de los bienes de relevancia local, resuelvo:

Primero

Incoar un expediente para declarar bien inmaterial de relevancia local la Processó del Foc de Benifaió y proceder a su inscripción en la sección quinta del Inventario General del Patrimonio Cultural Valenciano.

Segundo

En atención a lo que dispone el artículo 56 de la Ley 4/1998, de 11 de junio, de la Generalitat Valenciana, del patrimonio cultural valenciano, en el anexo que se adjunta a esta resolución se determinan los valores del bien que justifican esta declaración y se describen los detalles que permiten identificarlo con precisión.

Tercero

La protección de la Processó del Foc de Benifaió como patrimonio cultural inmaterial se concretará en las medidas siguientes:

- a) Realizar labores de identificación, descripción, investigación, estudio y documentación con criterios científicos.
- b) Incorporar los medios disponibles en apoyos materiales para que garanticen su protección y preservación.
- c) Velar por el normal desarrollo y la pervivencia de esta manifestación cultural, así como tutelar la conservación de sus valores tradicionales y su transmisión a las generaciones futuras.

Cualquier cambio que sobre pase el desarrollo normal de los elementos que forman esta manifestación cultural tendrá que comunicarse a la dirección general competente en materia de patrimonio cultural para su

per a la seua autorització administrativa, si és el cas, i consegüent modificació d'aquesta resolució.

Les accions de salvaguarda que es projecten hauran de tindre en compte, de manera molt especial, els riscos de desvirtuació que podrien derivar-se del turisme massiu, així com la necessitat de valorar i protegir adequadament els oficis tradicionals associats a aquesta manifestació.

La gestió del patrimoni cultural protegit per aquesta declaració de bé de rellevància local immaterial correspon a l'Ajuntament de Benifaió, en coordinació amb les penyes coeteres locals El Coet i El Xiflec i la clavaria anual dels festers de la Divina Aurora, a través de la parròquia de Sant Pere, els quals decidiran sobre aspectes materials i immaterials, així com el desenvolupament dels actes de la festa.

Quart

Notificar la present resolució a les persones interessades en el procediment.

València, 30 de setembre de 2022.— La directora general de Cultura i Patrimoni: Carmen Amoraga Toledo.

ANNEX

Es tracta d'una festa arrelada gràcies, primerament, a la seua transmissió natural per renovació generacional de la joventut local. Si als inicis de la festa podem endevinar un component simbòlic, salvífic o protector (els quintos celebraven la festa abans d'anar servir), el ritu del foc va esdevindre un element iniciàtic i festiu, sobretot després de la Guerra Civil, no exempt de conflictes entre una Església catòlica, més enfortida i mediatitzada pel triomf del dictador, i el poder polític local, en mans del Movimiento, que potser no veien amb bons ulls que la festa de la pólvora de Benifaió per excel·lència romanguera en mans d'una joventut exposada a excessos llibertaris o als dubtes ideològics. Ja s'ha assenyalat també que el Concili Vaticà II va obrir la consciència de l'Església cap a la joventut i cap a la cultura popular. El cas és que, malgrat les tensions socials, la festa no ha deixat mai d'estar en mans del poble. La democràcia ens ha facilitat vies d'associacionisme que han refermat la festa i els poders locals s'han involucrat en les realitzacions festives, alhora que l'església accepta i recolza el protagonisme de la comunitat local en la festa de la Divina Aurora.

Una festa amb un arrelament reforçat, per altra banda, amb la integració intergeneracional, la incorporació de la dona i l'ampliació a la participació de la comunitat local, que s'ha desenvolupat en les darreres dècades, i que és viscuda i representada per aquesta comunitat local amb un fort component tradicional i identitari: subjectar un coet amb una tenalla de fusta, encendre'l amb la metxa i estendre el braç per il·luminar els carrers el dia de la festa és un senyal d'orgull identitari de tot benifaioner o benifaionera. La comunitat local ho sent així, com ho demostra el fet que cada vegada siguen més els veïns i amics que es formen i s'acrediten, a través de les associacions coeteres, per a participar i viure, cada 20 d'agost, una de les festes valencianes associades als ancestrals rituals del foc, un ritual tan arrelat que ha esdevingut un senyal d'identitat per a tots els que viuen la festa del foc any darrere any.

La protecció patrimonial de la processó del foc de Benifaió ha de servir per consolidar la festa i per transmetre-la a les noves generacions. I per això cal promocionar el seu estudi, amb caràcter científic, des de tots els vessants: social, històric, ritual, cultural, tradicional. Cal també comprometre's en la seua divulgació en l'àmbit escolar i acadèmic i al carrer amb tots els mitjans possibles: publicacions, exposicions, conferències..., posant en relació aquesta festa ancestral i iniciàtica del foc amb les festes que, al llarg del nostre país i en altres comunitats de la Mediterrània, tenen i mantenen el foc i la pirotècnia tradicional com a ritual i ànima de la festa. I creiem que el més important és que la processó del foc de Benifaió és, entre aquestes manifestacions culturals i rituals tan pròpies de les nostres terres, una de les poques que excepcionalment ha mantingut els seus orígens devocionals seculars, el seu desenvolupament espacial i temporal, i el seu caràcter ritual i simbòlic.

autorización administrativa, en su caso, y consiguiendo modificación de esta resolución.

Las acciones de salvaguarda que se proyectan tendrán que tener en cuenta, de manera muy especial, los riesgos de desvirtuación que podrían derivarse del turismo masivo, así como la necesidad de valorar y proteger adecuadamente los oficios tradicionales asociados a esta manifestación.

La gestión del patrimonio cultural protegido por esta declaración de bien de relevancia local inmaterial corresponde al Ayuntamiento de Benifaió, en coordinación con las peñas coheteras locales El Coet y El Xiflec y la clavaria anual de los festeros de la Divina Aurora, a través de la parroquia de San Pedro, los cuales decidirán sobre aspectos materiales e inmateriales, así como el desarrollo de los actos de la fiesta.

Cuarto

Notificar la presente resolución a las personas interesadas en el procedimiento.

València, 30 de septiembre de 2022.— La directora general de Cultura y Patrimonio: Carmen Amoraga Toledo.

ANEXO

Se trata de una fiesta arraigada gracias, primeramente, a su transmisión natural por renovación generacional de la juventud local. Si en los inicios de la fiesta podemos adivinar un componente simbólico, salvífico o protector (los quintos celebraban la fiesta antes de ir a filas), el rito del fuego se convirtió en un elemento iniciático y festivo, sobre todo después de la Guerra Civil, no exento de conflictos entre una Iglesia católica más fortalecida y mediatizada por el triunfo del dictador, y el poder político local, en manos del Movimiento, que quizás no veían con buenos ojos que la fiesta de la pólvora de Benifaió por excelencia permaneciera en manos de una juventud expuesta a excesos libertarios o a las dudas ideológicas. Ya se ha señalado también que el Concilio Vaticano II abrió la conciencia de la Iglesia hacia la juventud y hacia la cultura popular. El caso es que, a pesar de las tensiones sociales, la fiesta no ha dejado nunca de estar en manos del pueblo. La democracia nos ha facilitado vías de asociacionismo que han afianzado la fiesta y los poderes locales se han involucrado en las realizaciones festivas, al tiempo que la iglesia acepta y apoya el protagonismo de la comunidad local en la fiesta de la Divina Aurora.

Una fiesta con un arraigo reforzado, por otro lado, con la integración intergeneracional, la incorporación de la mujer y la ampliación a la participación de la comunidad local, que se ha desarrollado en las últimas décadas, y que es vivida y representada por esta comunidad local con un fuerte componente tradicional e identitario: sujetar un coete con una tenaza de madera, encenderlo con la mecha y extender el brazo para iluminar las calles el día de la fiesta es una señal de orgullo identitario de todo benifaioner o benifaionera. La comunidad local lo siente así, como lo demuestra el hecho de que cada vez sean más los vecinos y amigos que se forman y se acreditan, a través de las asociaciones coheteras, para participar y vivir, cada 20 de agosto, una de las fiestas valencianas asociadas a los ancestrales rituales del fuego, un ritual tan arraigado que se ha convertido en señal de identidad para todos los que viven la fiesta del fuego año tras año.

La protección patrimonial de la procesión del fuego de Benifaió tiene que servir para consolidar la fiesta y para transmitirla a las nuevas generaciones. Y por ello hay que promocionar su estudio, con carácter científico, desde todas las vertientes: social, histórica, ritual, cultural y tradicional. Hace falta también comprometerse en su divulgación en el ámbito escolar y académico y en la calle con todos los medios posibles: publicaciones, exposiciones, conferencias..., poniendo en relación esta fiesta ancestral e iniciática del fuego con las fiestas que, a lo largo de nuestro país y en otras comunidades del Mediterráneo, tienen y mantienen el fuego y la pirotécnica tradicional como ritual y alma de la fiesta. Y creemos que lo más importante es que la procesión del fuego de Benifaió es, entre estas manifestaciones culturales y rituales tan propias de nuestras tierras, una de las pocas que excepcionalmente ha mantenido sus orígenes devocionales seculars, su desarrollo espacial y temporal, y su carácter ritual y simbólico.

És així mateix una festa viva, que genera l'associacionisme, que es renova a cada generació, valorada per tots els agents intervinents, com a ancestral ritu d'un poble mediterrani que vol conservar i preservar una de les seues festes més sentides i assegurar-ne la transmissió al futur. Per aquest motiu la comunitat que la protagonitza ve reclamant una protecció patrimonial adient a les seues característiques rituals, històriques, tradicionals, culturals i socials.

Fitxa de catalogació

1. Identificació

1.1. Identificació geogràfica

Benifaió (Ribera Alta, València).

1.2. Àmbit

Creences, rituals festius i altres pràctiques cerimonials.

1.3. Tipologia

Processó religiosa de caràcter secular, protagonitzada per la presència d'elements pirotècnics (coets d'eixides), encesos durant el seu recorregut.

1.4. Denominació principal i altres

Processó del Foc de Benifaió.

Processó del Foc en homenatge a la Divina Aurora.

Festa dels Fadrins.

1.5. Comunitats o persones relacionades amb l'element

Clavaris de la Divina Aurora.

Ajuntament de Benifaió.

Parròquia de Sant Pere Apòstol de Benifaió.

Associacions coeteres Peña el Coet i Associació el Xiflec.

Clavariesses de la Mare de Déu d'Agost.

Comunitat local de Benifaió.

1.6. Descripció curta

La processó del foc de Benifaió, acte central de la Festa dels Fadrins en honor a la Divina Aurora, esdevé un ritual en el qual els clavaris o «fadrins» de l'any, organitzadors de la festa, junt amb la comunitat local, van en processó davant la creu fent servir milers de coets d'eixides que són sostinguts amb tenalles al llarg del recorregut processional.

2. Marc espacial

2.1. Localització

La processó es desenvolupa en la trama urbana de Benifaió, amb eixida i arribada a l'església parroquial de Sant Pere Apòstol, a la plaça Major de la localitat, fent el recorregut processional conegut com la «volta general». Aquest recorregut es reserva només a la processó que tanca el cicle de les festes patronals, dedicada a Santa Bàrbara, dos dies després de la festa dels fadrins.

2.2. Recorregut

La processó s'inicia a la porta de l'església parroquial de Sant Pere Apòstol de Benifaió, a la plaça Major, i pren camí cap al carrer Nou, carrer de València, carrer de Cavallers, carrer d'Alginet, tomba pel carrer de Sant Marcial, Ermita i Quevedo, i enfila de nou pels carrers de Sant Ferran, Drassanes, Portelles, carrer de l'Àngel i Major, fins a arribar de nou a la plaça Major per a tornar a entrar a l'església. La trama urbana es correspon amb els límits de la població a finals de l'Edat Moderna.

3. Marc temporal

3.1. Calendari

La processó del foc se celebra al capvespre del dia 20 d'agost, festivitat de la Divina Aurora, dins del marc temporal de les Festes Patronals de Benifaió, que tenen lloc actualment en la huitava de l'Assumpció de la Mare de Déu, és a dir, del 15 d'agost, festivitat de la Mare de Déu d'Agost, al 22 d'agost, festivitat de la patrona local, Santa Bàrbara.

3.2. Periodicitat

Se celebra una vegada a l'any, en la festivitat de la Divina Aurora, el dia 20 d'agost.

4. Descripció i caracterització

4.1. Orígens documentats o atribuïts

La Festa de la Divina Aurora de Benifaió s'associa des de temps immemorial amb la festivitat de la Mare de Déu del Rosari, que ja era la principal festa de Benifaió en el segle XVIII. Va estar instituïda pels regulars dominics de Llombai en el segle XVII, com ho recordava en

Es así mismo una fiesta viva, que genera el asociacionismo, que se renueva a cada generación, valorada por todos los agentes intervinientes, como ancestral rito de un pueblo mediterráneo que quiere conservar y preservar una de sus fiestas más sentidas y asegurar su transmisión al futuro. Por este motivo la comunidad que la protagoniza viene reclamando una protección patrimonial adecuada a sus características rituales, históricas, tradicionales, culturales y sociales.

Ficha de catalogación

1. Identificación

1.1. Identificación geográfica

Benifaió (Ribera Alta, Valencia).

1.2. Ámbito

Creencias, rituales festivos y otras prácticas ceremoniales.

1.3. Tipología

Procesión religiosa de carácter secular, protagonizada por la presencia de elementos pirotécnicos (cohetes de salidas), encendidos durante su recorrido.

1.4. Denominación principal y otras

Procesión del Fuego de Benifaió.

Procesión del Fuego en homenaje a la Divina Aurora.

Fiesta dels Fadrins.

1.5. Comunidades o personas relacionadas con el elemento

Clavarios de la Divina Aurora.

Ayuntamiento de Benifaió.

Parroquia de San Pedro Apóstol de Benifaió.

Asociaciones coheteras Peña el Coet y Asociación el Xiflec.

Clavariesses de la Virgen de agosto.

Comunidad local de Benifaió.

1.6. Descripción corta

La procesión del fuego de Benifaió, acto central de la Festa dels Fadrins en honor a la Divina Aurora, constituye un ritual en el cual los clavarios o «fadrins» del año, organizadores de la fiesta, junto con la comunidad local, procesionan ante la cruz usando miles de cohetes de salidas que son sujetados con tenazas a lo largo del recorrido procesional.

2. Marco espacial

2.1. Localización

La procesión se desarrolla en la trama urbana de Benifaió, con salida y llegada en la iglesia parroquial de San Pedro Apóstol, en la plaza Mayor de la localidad, haciendo el recorrido procesional conocido como la «volta general». Este recorrido se reserva solo a la procesión que cierra el ciclo de las fiestas patronales, dedicada en Santa Bárbara, dos días después de la *festa dels fadrins*.

2.2. Recorrido

La procesión se inicia en la puerta de la iglesia parroquial de San Pedro Apóstol de Benifaió, en la plaza Mayor, y toma camino hacia la calle Nueva, calle de València, calle de Caballeros, calle de Alginet, gira por la calle de San Marcial, Ermita y Quevedo, y luego por las calles de San Fernando, Atarazanas, Portelles, calle del Ángel y Mayor, hasta llegar de nuevo a la plaza Mayor para volver a entrar en la iglesia. La trama urbana se corresponde con los límites de la población a finales de la Edad Moderna.

3. Marco temporal

3.1. Calendario

La procesión del fuego se celebra al atardecer del día 20 de agosto, festivitat de la Divina Aurora, dentro del marco temporal de las Fiestas Patronales de Benifaió, que se celebran actualmente en la octava de la Asunción de la Virgen, es decir, del 15 de agosto, festivitat de la Virgen de agosto, al 22 de agosto, festivitat de la patrona local, Santa Bàrbara.

3.2. Periodicidad

Se celebra una vez en el año, en la festivitat de la Divina Aurora, el día 20 de agosto.

4. Descripción y caracterización

4.1. Orígenes documentados o atribuidos

La Fiesta de la Divina Aurora de Benifaió se asocia desde tiempo immemorial con la festivitat de la Virgen del Rosario, que ya era la principal fiesta de Benifaió en el siglo XVIII. Estuvo instituïda por los regulares dominicos de Llombai en el siglo XVII, como lo recordaba en

1770 l'informe conegut com les *Noticias de las Hermandades, cofradías, congregaciones, gremios y otras, y fiestas que celebran, con el coste en iglesia y demás exterioridades anuales*. En aquesta data, es confirma que l'adscripció a la confraria es realitzava en complir els joves els set anys (l'edat de la raó), associant-se així secularment a la festa de la joventut. Els integrants quedaven inscrits en un llibre registre de clavaris, sota custòdia de la parròquia. No requeria cap aportació monetària, tot i que la població va convenir la realització de diverses festes del Rosari, al llarg dels diumenges d'octubre, per la qual cosa es designaven dotze clavaris, un dels quals organitzava la festa i es comprometia al pagament a la parròquia de les despeses de la festa del primer diumenge d'octubre, inclòs el sermó i els focs, documentant-se així la antiguitat de l'ús extensiu de la pólvora. Per a sufragar les despeses, es documenta que ja en el segle XVIII els veïns de totes les cases del poble aportaven set sous, arribant a una recaptació de setanta lliures, fet que recolza al caràcter absolutament popular de la festa.

La pràctica del cant del Rosari de l'Aurora, precisament per aquests joves «aurors» els diumenges d'octubre (al primer del qual correspon la festa del Rosari) propicià el canvi de l'advocació de la festa del Rosari a la festa de la Divina Aurora, en data encara no coneguda. Es documenta, encara als inicis del segle XX (1903), que les festes patronals se celebraven la huitava del Rosari, és a dir, després del primer diumenge d'octubre, per influència de la importància d'aquesta festa. L'any 1910 es documenta per primera vegada l'ús de llançament de coets d'eixida en la llavors anomenada processó del Rosari de l'Aurora. Encara en 1911, els clavaris s'anomenen els «clavaris del rosari».

4.2. Evolució històrica/Modificacions

La celebració festiva va evolucionar i arrossegà la commemoració de la festa de la Divina Aurora, junt amb el conjunt d'advocacions associades a les festes del poble, definitivament al mes d'agost, per evidents qüestions climatològiques, a partir de la segona dècada del Nou-cents.

Així, la festa anà fixant-se fins a l'actualitat, dins la huitava de l'Assumpció, el dia 15 d'agost, junt amb la festivitat de Sant Roc, Sant Gaietà, Sant Isidre (16, 17 i 18 d'agost), quedant el 19 d'agost com la vespra de la Festa dels Fadrins, el dia 20 com la festa de la Divina Aurora, i els dies 21 i 22 com els de la vespra i la festivitat, respectivament, de la patrona Santa Bàrbara.

4.3. Personatges: Indumentàries, pràctiques i funcions

La processó del foc de Benifaió aporta la peculiaritat de estar configurada en una primera part, davant la creu, pels clavaris de la Divina Aurora de l'any. Actualment, van acompanyats pels clavaris que fan 25 i 50 anys, i recentment les clavariesses de la Mare de Déu d'Agost. També hi participen les penyes El Coet i El Xiflec, i en l'actualitat tots els veïns que ho desitgen, sempre que estiguen prèviament acreditats com a consumidors reconeguts com a experts (CRE). Es resol, per seguretat, que els participants visten amb indumentària pròpia de la «cordà» (roba tancada, capell, guants i ulleres). Cadascun dels participants s'acompanya d'unes pinces amb què subjecten el coet d'eixida amb tro, que fan esclatar al llarg de tot el recorregut. Cada participant porta un acompanyant «caixer» que porta la càrrega pirotècnica dins unes caixes de fusta amb rodes i subministra els coets, per qüestions de seguretat.

4.4. Elements / Processos (activitats i oficis)

Coets d'eixida amb tro: associat històricament a la idiosincràsia del poble de Benifaió, plaça coetera de temps immemorial. Coneguts històricament com a coets de canya (ara es fabriquen de cartró), són ancestrals elements pirotècnics coneguts en tot el territori valencià com a «voladors» o «borratxos», igualment associats a la celebració de cordades en tantes festes dels pobles valencians (a Benifaió ja es documenten en 1925). Tradicionalment en la processó del foc se'n llancen a milers, principalment coets de sis eixides amb tro.

Bengales entrada: emprades per a l'entrada de la processó, aquestes bengales o coets de luxe es disparen junt amb altres artefactes pirotècnics, formant un arc de foc i llum en l'entrada, el moment final de la processó, sota el qual passa la creu i la imatge de la Divina Pastora cap a l'església de Sant Pere.

Tenalles i caixes: elements de seguretat per a emmagatzemar i disparar de forma controlada els coets borratxos, que es fixen a les grans

en 1770 el informe conocido como las *Noticias de las Hermandades, cofradías, congregaciones, gremios y otras, y fiestas que celebran, con el coste en iglesia y demás exterioridades anuales*. En esta fecha, se confirma que la adscripción a la cofradía se realizaba al cumplir los jóvenes los siete años (la edad de la razón) asociándose así secularmente a la fiesta de la juventud. Los integrantes quedaban inscritos en un libro registro de clavaros, bajo custodia de la parroquia. No requería ninguna aportación monetaria, a pesar de que la población convino la realización de varias fiestas del Rosario, a lo largo de los domingos de octubre, por lo cual se designaban doce clavaros, uno de los cuales organizaba la fiesta y se comprometía al pago a la parroquia de los gastos de la fiesta del primer domingo de octubre, incluido el sermón y los fuegos, documentándose así la antigüedad del uso extensivo de la pólvora. Para sufragar los gastos, se documenta que ya en el siglo XVIII los vecinos de todas las casas del pueblo aportaban siete sueldos, llegando a una recaudación de setenta libras, hecho que apoya el carácter absolutamente popular de la fiesta.

La práctica del canto del Rosario de la Aurora, precisamente por estos jóvenes «auroros» los domingos de octubre (al primero del cual corresponde la fiesta del Rosario) propició el cambio de la advocación de la fiesta del Rosario a la fiesta de la Divina Aurora, en fecha aún no conocida. Se documenta, todavía a los inicios del siglo XX (1903), que las fiestas patronales se celebraban la octava del Rosario, es decir, después del primer domingo de octubre, por influencia de la importancia de esta fiesta. En el año 1910 se documenta por primera vez el uso de lanzamiento de cohetes de salida en la entonces llamada procesión del Rosario de la Aurora. Todavía en 1911, los clavaros se denominan los «clavaros del rosario».

4.2. Evolución histórica/Modificaciones

La celebración festiva evolucionó, arrastrando la conmemoración de la fiesta de la Divina Aurora, junto al conjunto de advocaciones asociadas a las fiestas del pueblo, definitivamente al mes de agosto, por evidentes cuestiones climatológicas, a partir de la segunda década del Novecientos.

Así, la fiesta fue fijándose hasta la actualidad, dentro de la octava de Asunción, el día 15 de agosto, junto con la festividad de San Roque, San Cayetano, San Isidro (16, 17 y 18 de agosto), quedando el 19 de agosto como la víspera de la Festa dels Fadrins, el día 20 como la fiesta de la Divina Aurora y los días 21 y 22 como los de la víspera y la festividad, respectivamente, de la patrona Santa Bàrbara.

4.3. Personajes: Indumentarias, prácticas y funciones

La procesión del fuego de Benifaió aporta la peculiaridad de estar configurada en una primera parte, ante la cruz, por los clavaros de la Divina Aurora del año. Actualmente, van acompañados por los clavaros que cumplen 25 y 50 años, y recientemente las clavariessas de la Virgen de agosto. También participan las peñas El Coet i El Xiflec y en la actualidad todos los vecinos que lo deseen, siempre que estén previamente acreditados como consumidores reconocidos como expertos (CRE). Se resuelve, por seguridad, que los participantes visten con indumentaria propia de la «cordà» (ropa cerrada, gorro, guantes y gafas). Cada uno de los participantes se acompaña de unas pinzas con que sujetan el cohete de salida con trueno, que hacen estallar a lo largo de todo el recorrido. Cada participante lleva un acompañante «caixer» que lleva la carga pirotècnica dentro de unas cajas de madera con ruedas y subministra los cohetes, por cuestiones de seguridad.

4.4. Elementos / Procesos (actividades y oficis)

Cohetes de salida con trueno: asociado históricamente a la idiosincrasia del pueblo de Benifaió, plaza coetera de tiempo immemorial. Conocidos históricamente como cohetes de caña (ahora se fabrican de cartón), son ancestrales elementos pirotècnics coneguts en todo el territorio valenciano como «voladors» o «borratxos», igualmente asociados a la celebración de «cordaes» en tantas fiestas de los pueblos valencianos (en Benifaió ya se documentan en 1925). Tradicionalmente en la procesión del fuego se lanzan a miles, principalmente cohetes de seis salidas con trueno.

Bengalas entrada: empleadas para la entrada de la procesión, estas bengalas o cohetes de lujo se disparan junto con otros artefactos pirotècnics, formando un arco de fuego y luz en la entrada, el momento final de la procesión, bajo el cual pasa la cruz y la imagen de la Divina Pastora camino de la iglesia de San Pedro.

Tenazas y cajas: elementos de seguridad para almacenar y disparar de forma controlada los cohetes borratxos, que se fijan a las grandes

tenalles de fusta de forma que l'arc de pólvora encesa es disposa cap al centre del carrer i el tro esclata de cara a terra.

4.5. Desenvolupament i seqüència temporal

El dia de la festa, abans de l'eixida de la imatge, els participants es disposen per ordre en el primer tram del trajecte, encapçalant la comitiva els festers dels 50 anys, els dels 25 anys i els de l'any següent, seguits per les clavariesses de la Mare de Déu d'Agost i els veïns i veïnes acreditats. Tanquen la comitiva els membres de les penyes coeteres i els clavaris de l'any. Seguint la tradició, l'escolà encén el primer coet, seguit pels representants institucionals (alcaldia, vicaria, regina de les festes, representants de les penyes coeteres...). La llarga filada encara el carrer Nou amb una ja inacabable successió de foc, soroll i olor de pólvora que envolta tot el poble. La creu precedeix la imatge i darrere desfilen els representants de la rectoria, les acompanyants dels festers i els feligresos, i tanca la comitiva la banda de música.

Després de fer la *volta general*, arribada la processó a la plaça, es dispara un castell de focs d'artifici, amb la imatge de la Divina Aurora a l'entrada de la plaça. Acabat el castell, en el moment culminant de la festa, se celebra l'*entrada*, quan els festers, disposats en dues files, encenen les bengales de colors i la imatge és passada pel centre en una arcada de llums daurades i de colors, al so de la música, el vol de les campanes i els enfervorits aplaudiments d'una plaça plena de gom a gom.

4.6. Organització/Dedicació/Finançament

Clavaris de la Divina Aurora: són els joves quintos, també anomenats «fadrins», els protagonistes i ànima de la festa. Hi participen tot l'any des del seu nomenament en la festa, recaptant col·lectes, organitzant diversos actes durant l'any, entre els quals els ancestrals de la festa del Rosari de l'Aurora, i molts altres actes, pel seu compte o en coordinació amb l'Ajuntament, que els serveixen per a recaptar diners a fi de sufragar les despeses dels coets (sopars de quintes, rifes, loteries, actuacions...). Dins les festes, també es fan càrrec dels actes més tradicionals, associats al jovent, com el tradicional «à nec» en la històrica Font de la Carrasca o les cucanyes infantils que se celebren en la setmana de festes.

Ajuntament: és hui l'encarregat de la coordinació dels actes festius patronals a través de la comissió de festes. És ara també un actiu patrocinador en els actes i elements pirotècnics. Finalment assumeix, a través de la Policia Local i Protecció Civil, el control i regulació de la festa, amb la publicació d'una normativa de seguretat d'acord amb tots els col·lectius implicats. Cal assenyalar que la petició de protecció patrimonial de la processó del foc ha estat impulsada per la corporació local de Benifaió, com a element històric i identitari del poble.

Penyes coeteres: creades amb la intenció de mantindre viva la festa de la processó del foc, així com les tradicionals cordades associades a Benifaió des de temps immemorial. Estan encarregades de la coordinació tècnica, organització, vigilància interna i desenvolupament de la processó, muntatge d'elements com el coetòdrom de les tradicionals cordades. Igualment entre les seues activitats n'hi ha d'encaminades a refermar la festa, com les cordades infantils amb foc fred. Les penyes coeteres El Coet, fundada en 1992, i El Xiflec, des de 2005, s'han constituït en grups de consumidors reconeguts com a experts, a fi de facilitar la formació pertinent i registrar als participants en la processó del foc, assegurant que disposen de l'acreditació com a CRE (consumidors reconeguts com a experts), a fi d'actualitzar la festa segons la legislació vigent.

4.7. Relació dels béns mobles i immobles o entorns d'interés vinculats

Donat que la processó del foc de Benifaió es produeix al carrer i les normes actuals de seguretat aplicades, que inclouen l'obligació que els coets es disparen amb tenalles, no hi ha afectació a cap bé moble o immoble vinculat. L'Ajuntament, a través de la Policia Local i Protecció Civil, i les associacions coeteres asseguren el normal desenvolupament de la festa. A més, l'Ajuntament de Benifaió disposa un servei de neteja que deixa recollides les restes immediatament després del pas de la processó, que es desenvolupa pels límits de la trama històrica del poble. Això permet gaudir, en contemplar-la, d'altres elements històrics, artístics i patrimonials de rellevància, en especial:

tenazas de madera de forma que el arco de pólvora encendida se dispone hacia el centro de la calle y el trueno estalla cara al suelo.

4.5. Desarrollo y secuencia temporal

El día de la fiesta, antes de la salida de la imagen, los participantes se disponen por orden en el primer tramo del trayecto, encabezando la comitiva los festeros de los 50 años, los de los 25 años y los del año siguiente, seguidos por las clavariessas de la Virgen de agosto y los vecinos y vecinas acreditados. Cierran la comitiva los miembros de las peñas coheteras y los clavaros del año. Siguiendo la tradición, el monaguillo enciende el primer cohete, seguido por los representantes institucionales (alcaldía, vicaria, reina de las fiestas, representantes de las peñas coheteras...). La larga fila toma la calle Nueva con una ya inacabable sucesión de fuego, ruido y olor a pólvora que rodea todo el pueblo. La cruz precede la imagen y detrás desfilan los representantes de la vicaria, las acompañantes de los festeros y los feligreses, cerrando la comitiva la banda de música.

Después de recorrer la *volta general*, llegada la procesión en la plaza, se dispara un castillo de fuegos de artificios, con la imagen de la Divina Aurora en la entrada de la plaza. Acabado el castillo, en el momento culminante de la fiesta, se celebra la *entrada*, cuando los festeros, dispuestos en dos filas, encienden las bengalas de colores y la imagen es pasada por el centro en una arcada de luces doradas y de colores, al sonido de la música, el volteo de las campanas y los enardecidos aplausos de una plaza atestada.

4.6. Organización/Dedicación/Financiación

Clavaros de la Divina Aurora: son los jóvenes quintos, también llamados «fadrins», los protagonistas y alma de la fiesta. Participan todo el año desde su nombramiento en la fiesta, recaudando colectas, organizando diversos actos durante el año, entre los cuales los ancestrales de la fiesta del Rosario de la Aurora, y otros muchos actos, por su cuenta o en coordinación con el Ayuntamiento, que les sirven para recaudar dinero a fin de sufragar los gastos de los cohetes (cenas de quintas, rifas, loterías, actuaciones...). Dentro de las fiestas, también se hacen cargo de los actos más tradicionales, asociados a la juventud, como el tradicional «pato» en la histórica Font de la Carrasca o las cucañas infantiles que se celebran en la semana de fiestas.

Ayuntamiento: es hoy el encargado de la coordinación de los actos festivos patronales a través de la comisión de fiestas. Es ahora también un activo patrocinador en los actos y elementos pirotécnicos. Finalmente asume, a través de la Policía Local y Protección Civil, el control y regulación de la fiesta, con la publicación de una normativa de seguridad de acuerdo con todos los colectivos implicados. Hay que señalar que la petición de protección patrimonial de la procesión del fuego ha sido impulsada por la corporación local de Benifaió, como elemento histórico e identitario del pueblo.

Peñas coheteras: creadas con la intención de mantener viva la fiesta de la procesión del fuego así como las tradicionales *cordades* asociadas a Benifaió desde tiempo immemorial. Están encargadas de la coordinación técnica, organización, vigilancia interna y desarrollo de la procesión, montaje de elementos como el cohetódromo de las tradicionales *cordades*. Igualmente entre sus actividades las hay tendentes a reafirmar la fiesta, como las *cordades infantils* con fuego frío. Las peñas coheteras El Coet, fundada en 1992, y El Xiflec, desde 2005, se han constituido en grupos de consumidores reconocidos como expertos, a fin de facilitar la formación pertinente y registrar a los participantes en la procesión del fuego, asegurando que disponen de la acreditación como CRE (consumidores reconocidos como expertos), a fin de actualizar la fiesta según la legislación vigente.

4.7. Relación de los bienes muebles e inmuebles o entornos de interés vinculados

Dado que la procesión del fuego de Benifaió se produce en la calle y las normas actuales de seguridad aplicadas, que incluyen la obligación que los cohetes se disparen con tenazas, no hay afectación a ningún bien mueble o inmueble vinculado. El Ayuntamiento, a través de la Policía Local y Protección Civil, y las asociaciones coheteras aseguran el normal desarrollo de la fiesta. Además, el Ayuntamiento de Benifaió dispone un servicio de limpieza que deja recogidos los restos inmediatamente después del paso de la procesión. La procesión se desarrolla por los límites de la trama histórica del pueblo. Esto permite disfrutar, al contemplarla, otros elementos históricos, artísticos y patrimoniales de relevancia, en especial:

– L'església de sant Pere Apòstol, a la plaça Major, construcció del segle XVIII, joia de l'academicisme valencià (BRL).

– La torre de la plaça, construcció islàmica dels segles XI-XII, situada al vell mig de la població (BIC).

– La casa palau, coneguda com Casa dels Falcó, construcció medieval amb modificacions classicistes, amb escut heràldic dels Falcó de Belaotxaga, senyors de Benifaió des de 1612 fins 1872.

– El Mercat municipal, joia del racionalisme valencià, obra de l'arquitecte suecà Emili Artal, inaugurat en 1929.

– Les cases modernistes, dels carrers Nou, Cavallers i Major, exemples d'habitatge burgès dels terratinents de principis del segle XX, i l'entorn de la plaça Major i plaça del Progrés, que recullen l'activitat lúdica i de lleure, i on es concentra la població en els actes festius de les festes.

4.8. Interpretació i simbolismes

La festa de la Divina Aurora esdevé una evolució popular de la devoció del Rosari de l'Aurora. Es té notícia de la implantació d'una Confraria del Rosari ja en el segle XVII. Aquesta advocació ja estava associada a la joventut i a l'alegria de la llum i la pólvora. D'aquesta forma, la il·luminació artificial que provoca l'encesa dels coets prèvia al pas de la imatge de la Divina Aurora simbolitza la llum de l'aurora, en definitiva, l'alegria de la vida en els inicis del dia. Aquesta festivitat ha estat associada històricament a la festa dels fadrins és a dir, la festa de la joventut, en el pas d'aquesta a l'edat adulta. És per tant una festa de marcat caràcter iniciàtic, lúdic i popular, transmesa generacionalment.

4.9. Percepció i implicació de la població i grau d'apertura als públics

La processó del foc és un dels més profunds i peculiars signes d'identitat del poble de Benifaió. En primer lloc, perquè generacions immemorials d'homes han format part de la festa durant la seua joventut. D'ací que la festa es conega també popularment com a «festa dels fadrins» i «festa dels quintos», quan passaren a ser festeres els joves en edat prèvia a la realització del servei militar obligatori. En segon lloc, perquè la festa, al temps que revifa el seu interès amb la consciència patrimonial pròpia de l'arribada de la democràcia, ha requerit una actualització per a acomodar-se als temps i assegurar així el seu futur. A la participació dels clavaris de l'any, protagonistes de la festa, es va afegir en els anys huitanta la dels clavaris que complien 25 i 50 anys, aportant a la festa un marcat caràcter intergeneracional, propiciant en l'actualitat que pares i fills participen en la festa conjuntament. A més, la dona s'ha incorporat recentment a la festa, involucrant les festeres de la Mare de Déu d'Agost. La creació de penyes coeteres, en les quals l'Ajuntament ha delegat la coordinació de l'acte de la processó, ha facilitat la necessària obtenció de les autoritzacions de manipulació d'elements pirotècnics, de forma que des de fa uns anys, pot participar-hi qualsevol persona, amb l'únic requisit d'estar en possessió del carnet de manipulació de pirotècnia CRE (o GRCRE). D'altra banda, en l'actualitat, les penyes coeteres han facilitat l'accés del jovent al ritu, incorporant *cordades infantils* amb foc fred i permetent la presència en la processó als menors d'edat majors de huit anys que estiguen corresponentment acreditats i acompanyats dels seus respectius pares o tutors.

5. Salvaguarda

5.1. Protecció administrativa

La implicació de l'Ajuntament en la festa es reconeix en diverses mesures administratives:

1. L'aplicació d'una normativa de participació en la processó, d'acord amb la legislació vigent, que ha procurat la participació lliure de la població en la processó, sense límits de gènere ni d'edat.

2. L'organització a través de la Policia Local i les penyes coeteres de les inscripcions i acreditacions de manipulació de material pirotècnic.

3. La incorporació de Policia Local i els voluntaris de Protecció Civil de Benifaió en la revisió d'acreditacions i altres revisions tècniques en el dia de la festa, així com la incorporació dels elements de neteja que s'incorporen al final de la processó per a deixar nets i expedites els carrers de l'itinerari.

4. L'assumpció de subvencions, per part de l'Ajuntament, d'una part de les despeses de la festa.

– La iglesia de san Pedro Apóstol, en la plaza Mayor, construcción del siglo XVIII, joya del academicismo valenciano (BRL).

– La torre de la plaza, construcción islámica de los siglos XI-XII, situada al centro de la población (BIC).

– La casa palacio, conocida como Casa de los Falcó, construcción medieval con modificaciones clasicistas, con escudo heráldico de los Falcó de Belaotxaga, señores de Benifaió desde 1612 hasta 1872.

– El Mercado municipal, joya del racionalismo valenciano, obra del arquitecto suecano Emili Artal, inaugurado en 1929.

– Las casas modernistas, de las calles Nueva, Caballeros y Mayor, ejemplos de vivienda burguesa de los terratenientes de principios del siglo XX, y el entorno de la plaza Mayor y plaza del Progreso, que recogen la actividad lúdica y de ocio y donde se concentra la población en los actos festivos de las fiestas.

4.8. Interpretación y simbolismos

La fiesta de la Divina Aurora constituye una evolución popular de la devoción del Rosario de la Aurora. Se tiene noticia de la implantación de una Cofradía del Rosario ya en el siglo XVII. Esta advocación ya estaba asociada a la juventud y a la alegría de la luz y la pólvora. De esta forma, la iluminación artificial que provoca el encendido de los cohetes previo al paso de la imagen de la Divina Aurora simboliza la luz de la aurora, en definitiva, la alegría de la vida en los inicios del día. Esta festividad ha sido asociada históricamente a la *festa dels fadrins*, es decir, la fiesta de la juventud, en el paso de esta en la edad adulta. Es por lo tanto una fiesta de marcado carácter iniciático, lúdico y popular, transmitida generacionalmente.

4.9. Percepción e implicación de la población y grado de apertura a los públicos

La procesión del fuego es uno de los más profundos y peculiares signos de identidad del pueblo de Benifaió. En primer lugar, porque generaciones de hombres desde siempre han formado parte de la fiesta durante su juventud. De aquí que la fiesta se conozca también popularmente como «festa dels fadrins» y «festa dels quintos», cuando pasaron a ser festeros los jóvenes en edad previa a la realización del servicio militar obligatorio. En segundo lugar, por cuanto la fiesta, al tiempo que reaviva su interés con la conciencia patrimonial propia de la llegada de la democracia, ha requerido de una actualización para acomodarse a los tiempos y asegurar así su futuro. A la participación de los clavaros del año, protagonistas de la fiesta, se añadió en los años ochenta la de los clavaros que cumplían 25 y 50 años, aportando a la fiesta un marcado carácter intergeneracional, propiciando en la actualidad que padres e hijos participen en la fiesta conjuntamente. Además, la mujer se ha incorporado recientemente a la fiesta, involucrando a las festeras de la Virgen de agosto. La creación de peñas coheteras, en quienes el Ayuntamiento ha delegado la coordinación del acto de la procesión, ha facilitado la necesaria obtención de las autorizaciones de manipulación de elementos pirotécnicos, de forma que desde hace unos años, puede participar cualquier persona, con el único requisito de estar en posesión del carnet de manipulación de pirotecnia CRE (o GRCRE). Por otro lado, en la actualidad, las peñas coheteras han facilitado el acceso al rito de la juventud, incorporando *cordades infantils* con fuego frío y permitiendo la presencia en la procesión a los menores de edad mayores de ocho años que estén correspondientemente acreditados y acompañados de sus respectivos padres o tutores.

5. Salvaguardia

5.1. Protección administrativa

La implicación del Ayuntamiento en la fiesta se reconoce en varias medidas administrativas:

1. La aplicación de una normativa de participación en la procesión, de acuerdo con la legislación vigente, que ha procurado la participación libre de la población en la procesión, sin límites de género ni de edad.

2. La organización a través de la Policia Local y las peñas coheteras de las inscripciones y acreditaciones de manipulación de material pirotécnico.

3. La incorporación de Policia Local y los voluntarios de Protección Civil de Benifaió en la revisión de acreditaciones y otras revisiones técnicas en el día de la fiesta, así como la incorporación de los elementos de limpieza que se incorporan al final de la procesión para dejar limpias y expeditas las calles del itinerario.

4. La asunción de subvenciones, por parte del Ayuntamiento, de una parte de los gastos de la fiesta.

5.2. Agents i metodologia de transmissió

El caràcter generacional de la festa ha estat l'element natural de transmissió de la festa. Any rere any, l'Ajuntament amb les penyes coeteres conviden els joves de la corresponent quinta per tal que assumisquen com a pròpia la festa. És tradicional que el dia de la festa els joves als quals per quinta els correspon la clavaria del següent any tinguen per orgull portar l'anda en la processó. També s'asseguren que els nous protagonistes complisquen amb els cursos per a l'obtenció de l'imprescindible carnet de manipulació de material pirotècnic a través de les penyes coeteres. Finalment, la parròquia també està involucrada en coordinar els clavaris de l'any, aportar la seua personalitat jurídica i instruir els joves clavaris del següent any en els antecedents històrics, culturals i religiosos de la festa.

5.3. Identificació de riscos i diagnòstic

a) Riscos associats a la falta de d'elements humans (clavaris) en la festa

L'organització interna de la festa correspon anualment als joves que han complit 20 anys. El sentiment identitari i tradicional permet identificar els col·lectius dels anys anteriors, que poden substituir la manca de l'element humà en un any determinat, com ja va passar l'any 1987.

b) Riscos associats a la modificació del calendari festiu

Per necessitats organitzatives, la celebració de la festa de la Divina Aurora i la processó del foc s'ha fixat, dins la huitava de la Mare de Déu d'Agost, cada dia 20 d'aquest mes, en l'antevéspra de la festa major del poble, festivitat de Santa Bàrbara, patrona de Benifaió. Malgrat que per qüestions de calendari les dues festes locals puguen variar, el calendari festiu no es veu alterat.

c) Riscos associats a la manipulació de material pirotècnic

Els riscos associats a la manipulació de material pirotècnic estan contemplats en la normativa d'assistència, a l'empara de la legislació autonòmica vigent, que va adaptar la normativa europea a les tradicionals festes valencianes que tenen presència destacada de pirotècnia. D'una banda, l'Ajuntament assegura, a través de la Policia Local, la inscripció per a la participació en la processó de totes les persones que estiguen degudament acreditades com a consumidors reconeguts com a experts (CRE) i la inspecció prèvia del material pirotècnic. D'altra banda, per raons obvies de seguretat, es desenvolupa un sistema de Protecció Civil en el transcurs de la processó i un sistema de netja dels carrers immediat. Es disposa també d'un servei preventiu d'ambulància i servei de primers auxilis.

d) Riscos associats a la desvirtuació de la festa

La processó del foc de Benifaió es desenvolupa des de temps immemorial, amb la creixent consciència patrimonial atenent a la percepció de tradició, història i ritualització. Però també és una festa viva i els darrers anys ha pres un major ressò en obrir la seua participació a tots els qui ho desitgen, sempre que estiguen degudament acreditats.

5.4. Objectius, estratègies i accions proposades per la salvaguarda

La salvaguarda patrimonial que suposa el reconeixement com a bé immaterial de rellevància local de la processó del foc de Benifaió es la primera estratègia amb què el poble de Benifaió vol salvaguardar la festa, documentar-la i divulgar-la, per tal de transmetre-la a les generacions futures. L'interés per la seua valoració i divulgació vindrà reforçada per la petició a l'organisme competent de la declaració de festa d'interés turístic local, amb la finalitat de promocionar la divulgació de la festa.

S'hauran de potenciar les condicions perquè la festa es mantinga viva, d'acord amb el que establisca la col·lectivitat que la protagonitza i li dona sentit. La tasca de protecció i de salvaguarda es dirigirà fonamentalment cap a la divulgació i revaloració de tots els elements, les funcions i els significants que en formen part, i dels seus valors patrimonials, perquè la comunitat incremente la seua valoració i identificació amb la festa i els seus valors, i per tant en garantisca la continuïtat.

Qualsevol canvi que excedisca el normal desenvolupament dels elements que formen aquesta manifestació cultural haurà de comunicar-se a la direcció general competent en matèria de patrimoni cultural perquè, si és el cas, emeta l'autorització administrativa i la consegüent modificació de la present manifestació.

5.2. Agentes y metodología de transmisión

El caràcter generacional de la fiesta ha sido el elemento natural de transmisión de la fiesta. Año tras año, el Ayuntamiento con las peñas coheteras invitan a los jóvenes de la correspondiente quinta para que asuman como propia la fiesta. Es tradicional que el día de la fiesta los jóvenes a quienes por quinta les corresponde la clavaria del siguiente año tengan por orgullo llevar el anda en la procesión. También se aseguran que los nuevos protagonistas cumplan con los cursos para la obtención del imprescindible carné de manipulación de material pirotécnico a través de las peñas coheteras. Finalmente, la parroquia también está involucrada en coordinar a los clavaros del año, aportar su personalidad jurídica y instruir a los jóvenes clavaros del siguiente año en los antecedentes históricos, culturales y religiosos de la fiesta.

5.3. Identificación de riesgos y diagnóstico

a) Riesgos asociados a la falta de de elementos humanos (clavaros) en la fiesta

La organización interna de la fiesta corresponde anualmente a los jóvenes que han cumplido 20 años. El sentimiento identitario y tradicional permite identificar a los colectivos de los años anteriores, que pueden sustituir la carencia del elemento humano en un año determinado, como ya pasó en el año 1987.

b) Riesgos asociados a la modificación del calendario festivo

Por necesidades organizativas, la celebración de la fiesta de la Divina Aurora y la procesión del fuego se ha fijado, dentro de la octava de la Virgen de agosto, cada día 20 de ese mes, en la antevíspera de la fiesta mayor del pueblo, festividad de Santa Bárbara, patrona de Benifaió. A pesar de que por cuestiones de calendario las dos fiestas locales puedan variar, el calendario festivo no se ve alterado.

c) Riesgos asociados a la manipulación de material pirotécnico

Los riesgos asociados a la manipulación de material pirotécnico están contemplados en la normativa de asistencia, al amparo de la legislación autonómica vigente, que adaptó la normativa europea a las tradicionales fiestas valencianas que tienen presencia destacada de pirotecnia. Por un lado, el Ayuntamiento asegura, a través de la Policía Local, la inscripción para la participación en la procesión de todas las personas que estén debidamente acreditadas como consumidores reconocidos como expertos (CRE) y la inspección previa del material pirotécnico. Por otro lado, por razones obvias de seguridad, se desarrolla un sistema de Protección Civil en el transcurso de la procesión y un sistema de limpieza de las calles inmediato. Se dispone también de un servicio preventivo de ambulancia y servicio de primeros auxilios.

d) Riesgos asociados a la desvirtuación de la fiesta

La procesión del fuego de Benifaió se desarrolla desde tiempo inmemorial, con la creciente conciencia patrimonial atendiendo a la percepción de tradición, historia y ritualización. Pero también es una fiesta viva, y en los últimos años ha tomado un mayor eco al abrir su participación a todos los que lo deseen, siempre que estén debidamente acreditados.

5.4. Objetivos, estrategias y acciones propuestas por la salvaguarda

La salvaguarda patrimonial que supone el reconocimiento como bien inmaterial de relevancia local de la procesión del fuego de Benifaió es la primera estrategia con que el pueblo de Benifaió quiere salvaguardar la fiesta, documentarla y divulgarla para transmitirla a las generaciones futuras. El interés por su valoración y divulgación vendrá reforzada por la petición al organismo competente de la declaración de fiesta de interés turístico local, con el fin de promocionar la divulgación de la fiesta.

Se tendrán que potenciar las condiciones porque la fiesta se mantenga viva, de acuerdo con el que establezca la colectividad que la protagoniza y le da sentido. La tarea de protección y de salvaguarda se dirigirá fundamentalmente hacia la divulgación y revalorización de todos los elementos, las funciones y los significantes que forman parte de ella, y de sus valores patrimoniales, para que la comunidad incremente su valoración e identificación con la fiesta y sus valores, y por lo tanto, garantice su continuidad.

Cualquier cambio que exceda del normal desarrollo de los elementos que forman esta manifestación cultural tendrá que comunicarse a la dirección general competente en materia de patrimonio cultural para que, en su caso, emita la autorización administrativa y la consiguiente modificación de la presente manifestación.

Les accions de salvaguarda que es projecten hauran de tindre en compte, de manera molt especial, la legislació vigent en material de manipulació i seguretat pirotècnica, així com les garanties de compliment de la legislació vigent en matèria de drets humans, animals i mediambientals.

Las acciones de salvaguardia que se proyecten tendrán que tener en cuenta, de manera muy especial, la legislación vigente en material de manipulación y seguridad pirotécnica, así como las garantías de cumplimiento de la legislación vigente en materia de derechos humanos, animales y medioambientales.